

Protokół

52. posiedzenia, II. sesyi, VIII. peryodu Sejmu galicyjskiego
z dnia 14. listopada 1905.

Początek o godzinie 10 minut 40 przed południem.

Przewodniczący: Zastępca Marszałka krajowego J. E. Andrzej hr. Szeptycki.

Sekretarze: Mieczysław Urbański, Kazimierz Lubomirski, Stanisław Mycielski, ks. Wiktor Mazikiewicz.

Obecnych posłów 100.

Ze strony Rządu: c. k. Wiceprezydent Namiestnictwa Włodzimierz hr. Łoś.

Zastępca Marszałka konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Zastępca Marszałka oznajmia, iż protokół 50-go posiedzenia uważa za przyjęty, gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych zarzutów, protokół 51-go posiedzenia złożony jest w biurze sejmowem do przejrzenia.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis petycyj wniesionych po dzień 14. listopada 1905 roku, które przydzielono następującym komisjom, a mianowicie.

Wydziałowi krajowemu: Ls. 4258 do 4262, 4264—4269, 4271, 4273, 4274, 4276, 4278, 4280, 4284.

Komisji szkolnej: Ls. 4256, 4257, 4277, 4282, 4283.

Komisji petycyjnej: Ls. 4263.

Komisji prawniczej: Ls. 4275.

Komisji gospodarstwa krajowego: Ls. 4279.

Komisji przemysłowej: Ls. 4270.

Komisji wodnej: Ls. 4272.

Po odczytaniu petycji Ls. 4256 nauczycielek ludowych w Skalacie o przyznanie prawa ubiegania się o posady samostnych kierowniczek przemawia p. Michałowski popierając tę petycję.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis dalszych petycji, które przydzielono odnośnym komisjom jak wyżej.

Po odczytaniu petycji Ls. 4258 primaryszów szpitala powszechnego w Krakowie o podwyższenie poborów służbowych przemawia p. Wurst popierając tę petycję.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis dalszych petycji, które przydzielono odnośnym komisjom jak wyżej.

Zastępca Marszałka wzywa sekretarzy do odczytania złożonego wniosku i interpelacyj.

Sekretarz p. Urbański czyta:

W n i o s e k.

Zważywszy, iż nauczyciele ludowi otrzymujący płacę ledwie 500 K, 600 K, 800 K rocznie, z której mają utrzymywać nieraz liczną rodzinę, cierpią niedostatek;

zważywszy, iż wobec drożyzny artykułów żywności utrzymanie nauczycieli po małych miasteczkach i gminach jest krytyczne;

wobec tego podpisani wnoszą:

Wysoka Izba raczy nauczycielom powiatów: mieleckiego, tarnobrzskiego i ropczyckiego przyznać za rok 1905 dodatek drożyzniany w wysokości 25% pobieranej płacy.

Lwów, dnia 14. listopada 1905 roku.

Wnioskodawca:

Krempa w. r.

Bojko, Oleśnicki, Mazikiewicz, Staruch, Barabasz, Stapiński, Effenowicz, F. Włodek, Buynowski, Maryewski, Małachowski, Fruchtman, Bobaczewski, Tarnawski.

I n t e r p e l a c y a

posła Franciszka Kramarczyka i towarzyszy do c. k. Rządu we Lwowie.

Ponieważ gminy, czyli urzędy gminne skarżą się na wielkie przeciążenie pracy biurowej kancelaryjnej, przeto podpisani zapytują Wysoki c. i k. Rząd:

Czy i o ile niebyłby skłonny dać pewne wynagrodzenie gminom za poruczony zakres działania oraz ponosić zwłasnych państwowych funduszków koszta druków corocznie na ten cel zużywanych, tudzież ograniczyć do pewnego stopnia wysyłanie posłańców konnych po każdą niezalatwioną bagatelkę na koszt gminy, jak się to obecnie w wielu c. k. Starostwach z wielką surowością wykonuje?

Lwów, dnia 8. listopada 1905.

Interpelant:

Fr. Kramarczyk w. r.

Szwed, Skołyszewski, Potoczek, Wilczkie-

wicz, Bojko, Oleśnicki, Szponder F. Włodek, Korol, Huryk, Barabasz, Wesoliński, Staruch, Krempa, Żardecki.

I n t e r p e l a c y a

posła ks. Szpondra i towarzyszy do J. W. Pana komisarza rządowego w sprawie utworzenia poczekalni III. kl. na stacji c. k. kolei państwowej w Suchej.

Zważywszy, że w Suchej na stacji c. k. kolei państwowej niema poczekalni dla jadących III. kl.;

zważywszy, że jakaś buda, postawiona osobno za wychodkami, jest właściwie kantyną;

zważywszy, że dla braku poczekalni III. kl. podróżni, po większej części ludzie biedni, a więc niedostatecznie ubrani, wystawieni są na zimno i deszcz;

podpisani ośmielają się zapytać J. W. Pana Komisarza rządowego:

1) czy mu wiadomym jest ten fakt,

2) czyby w odpowiedniej drodze nie raczył się postarać o rozszerzenie stacji kolejowej w Suchej w tym kierunku, aby w jak najkrótszym czasie mogła być utworzoną poczekalnia dla III. klasy?

Interpelant:

Ks. Szponder w. r.

Potoczek, Kramarczyk, Ks. Pastor, Wilczkiewicz, Stojalowski, Szwed, Małachowski, Buynowski, Wurst, Tomaszewski, Skołyszewski, Płocki, Teodorowicz.

I n t e r p e l a c y a

posła Jerzego Baworowskiego i tow. do JW. Pana c. k. Komisarza rządowego.

Pomimo tylekrotnych skarg, zażaleń i wezwań do c. k. krajowej władzy skarbowej w przedmiocie samowoli oraz dowolności, jaka panuje w c. k. urzędach podatkowych — tak w wymiarze, jak i ściąganiu należności podatkowych — nie mogą

opodatkowani doczekać się poprawy stosunków w powyższym kierunku. Nowym dowodem tego jest odmawianie z reguły przez c. k. Urzędy podatkowe wydania stronom formalnego przypisu podatkowego, nawet już przy samym końcu odnośnego roku, tak że kontrybuent nie jest nigdy w możności załatwienia pewnego budżetu rozchodów, który w rubryce podatków podlega wyłącznie samowoli urzędów podatkowych.

Że taki stan rzeczy musi zrodzić i utrzymać nieufność opodatkowanych, zbyteczną rzeczą chyba dowodzić!

Wobec tego zapytują podpisani Wysocki c. k. Rząd:

czy skłonny jest wydać c. k. Urzędowi podatkowym całkiem stanowczy nakaz, by na żądanie stron udzielały im najpóźniej w dniu 1. lipca formalny obowiązujący przypis podatkowy na odnośny rok podatkowy?

We Lwowie, dnia 13. listopada 1905.

Interpelant:

Jerzy Baworowski w. r.

Rudrof, Sozański, M. Urbański, Truskolaski, Białoskórski, Tad. Cieński, Potoczek, Guiewosz, Cielecki, Schnell, Bal, ks. Pastor, Szwed, Kramarczyk, Wilczkiewicz, Horodyski, Sala, Paygert, Moysa, Krzysztofowicz, Korytowski, Skołyszewski, Jan Szepietyki, Wesoliński, Wł. Czaykowski.

I n t e r p e l a c y a

posła Fr. Krempy i tow. do Wysokiego c. k. Rządu w sprawie zakazu należenia do kas Raiffaisena w charakterze honorowych członków Zarządu funkcyjaryuszom sądowym w Niemirowie przez radcę sądowego Teofila Wasyanowicza.

W połowie lipca b. r. powołano do życia w Niemirowie kasę Raiffaisena która wśród Polaków jak i Rusinów obudziła żywe zainteresowanie się, co chyba najlepiej przemawia za jej potrzebą. Przy wy-

borach do zarządu i rady nadzorczej wybrano prócz mieszczan także kilku funkcyjaryuszom sądowych, na których barkach, wobec usunięcia się reszty inteligencji, spoczęło prowadzenie agend kasy. Funkcyjaryusze ci dla uniknięcia w przyszłości jakiegokolwiek z tego powodu zarzutów, przedstawili całą sprawę ówczesnemu kierownikowi sądu c. k. sekretarzowi Przybysławskiemu, który też bez żadnych przeszkód zezwolił wszystkim na przyjęcie tych honorowych godności. Zdawało się, że wszystkim formalnościom stało się zadość i że funkcyjaryusze ci spokojnie pełnić będą swe obowiązki w zarządzie kasy.

Innego zdania jednak, niż sekretarz Przybysławski, był w tej sprawie radca Teofil Wasyanowicz. Powróciwszy bowiem w połowie sierpnia b. r. z urlopu i dowiedziawszy się o założeniu kasy i należeniu do niej funkcyjaryuszom sądowych, zrobił o nich doniesienie do Prezydym Sądu krajowego we Lwowie, w którym niezgodnie z prawdą przedstawił, że jego pedwładni należą do jakiegoś geszefciarskiego banku, przemilczając natomiast, że instytucja ta, to kasa Raiffaisena. Prezydym Sądu uważając doniesienie to za prawdziwe, poleciło radcy Wasyanowiczowi zbadanie tej sprawy i załatwienie jej wedle swego zdania. Radca Wasyanowicz przeprowadziwszy dochodzenia, polecił wszystkim funkcyjaryuszom złożenie przyjętych godności — co też ci uczynili. Wskutek tego zakazu kasa popadła w przykre położenie, brak bowiem jest ludzi do prowadzenia kasy i ksiąg. Jeden z funkcyjaryuszom tych, który był kasyerem spółki, prosił radcę Wasyanowicza, by mu pozwolił jeszcze przez 3 miesiące urząd ten sprawować, gdyż będąc kontraktem ze spółką związanym, nie może wcześniej odstąpić się, jak za 3-miesięcznym wypowiedzeniem, a w razie wcześniejszego zaprzestania pełnienia obowiązków przyjętych odpowiada swoim majątkiem spółce za ewentualne z tego powodu poniesione szkody. Przedstawienie to jednak weale nie wzruszyło radcy Wasyanowicza. Przeciwnie ofu-

knąwszy go, oświadczył mu radca bez podania powodów, że stanowczo zabrania mu być kasyerem, bo taka jest jego wola (!).

Postępek ten rady Wasyanowicza wywołał wśród miejscowej ludności wielkie oburzenie, która słusznie upatrując w kasie swą ochronę przed wyzyskiem i lichwą żydowską, zamach ten naczelnika sądu na kasę na swój chłopski sposób tłumaczy.

Co było powodem tego zakazu rady Wasyanowicza nie wiadomo, gdyż wobec zezwolenia na przyjęcie tych godności przez kierownika sądu sekretarza Przybysławskiego, o przeszkodach urzędowych mowy być nie może, przeto prawdopodobnie tylko osobista nienawiść do zwolenników kasy, z którą zresztą radca Wasyanowicz weale się nie kryje, mogła go popchnąć do tak nieobywatelskiego kroku. Dzisiaj całe nasze społeczeństwo popiera usilnie rozwój kas Raiffaisena, Sejm je popiera i subwencyonuje Wydział krajowy skrupulatnie nadzoruje lndzie bez różnicy stanów życzliwie się do nich odnoszą, widząc w nich jeden z dzielnych środków ekonomicznego i narodowego podniesienia naszego społeczeństwa. Jest to sprawa zresztą wielkiej wagi i zasadnicza, czy urzędnicy sądowi mogą w takich humanitarnych instytncyach, jak kasy Raiffaisena, sprawować honorowe godności na mocy istniejących przepisów, czy też zawisłem to jest od „widzimi się“ naczelników sądn. Sprawa ta wymaga, by miarodajne czynniki wypowiedziały swoje zdanie, dzisiaj bowiem naczelnicy pokroja rady Wasyanowicza zakazują należeć do kasy Raiffaisena, jutro zaś zakaz ten rozszerzą na „Sokoła“ i „Tow. Szkoły lndowej“, a npornych prześladować będą i karać, zarazem czynniki te niech wyjaśnią jak pogodzić zagwarantowane prawa obywatelskie urzędników sądowych z takimi ukazami, jak w mowie będący rady Wasyanowicza.

Niebezpiecznym tym zakusom trzeba łeb urwać zawczasu, władze niech sprawę tę jasno postawią, a nie rzucają podwła-

dnych, ożywionych najlepszymi chęciami obywatelskimi na pastwę ludzi, którym obcą i wstrętną jest praca obywatelska.

We wielu kasach Raiffaisena w kraju urzędnicy sądowi, nie wyłączając naczelników sądów, czynny biorą udział — czyżby dla nich obowiązywały inne przepisy, a dla Niemirowa zaprowadzono stan wyjątkowy? Takimi ukazami zdążającymi do zniweczenia myśli obywatelskich — sąd nie zyska sympatyj ludności, owszem przeciwnie straci zaufanie, jakie miał dotychczas.

Wobec tych faktów podpisani zapytują Wysoki c. k. Rząd, czy skłonny jest do zasadniczego oświadczenia, że urzędnikom publicznym do Towarzystw i instytucyj o charakterze czysto humanitarnym należeć wolno, czy skłonny jest pouczyć w sposób odpowiedni radcę Wasyanowicza i jemu podobnych, że przez podobne zachowanie się podkopują powagę władz sądowych, budząc w miejscowej ludności aż nazbyt niesadzoną nienawiść do tychże władz, — a wreszcie jakich sposobów zamysła użyć na przyszłość, aby zapobiedz w przyszłości tego rodzaju gorszącym wypadkom?

Lwów dnia 10. listopada 1905.

Interpelant:

Fr. Krempa w. r.

Bojko, F. Włodek, Stapiński, Stojalowski, Oleśnicki, Starach, Barabasz, Ostapczuk, Bohaczewski, Korol, Pastor, Szponder, Wilez kiewicz, Szwed, Mogilnicki, Effinowicz, Kramarczyk, Potoczek.

Sekretarz p. Mazikiewicz czyta:

I n t e r p e l a c y a.

Już rok mija od tego czasu, jak odbyły się wybory do Rady powiatowej w Zbarażu. C. k. Starostwo uważając w swojej kompetencji wybory za legalne, wydało natychmiast wybranym certyfikaty i zarządziło ukonstytuowanie rady.

Wskutek pertraktacyj między reprezentantami większej posiadłości i miejskimi

z jednej strony, a reprezentantami mniejszej posiadłości z drugiej strony nastąpił jednomyślny wybór marszałka, jego zastępcy i innych członków Wydziału.

Taki rezultat był oczywistym dowodem wyrozumiałości i tolerancji wszystkich grup rady wobec siebie, pomimo tego, że w tych grupach znajdują się przedstawiciele wszystkich warstw i różnych przekonań politycznych. Pewnie, że i dalsza praca zbarskiej Rady powiatowej, wybranej i ukonstytuowanej pod takim szczęśliwym znakiem byłaby pokojową i obfitą w wszelkie dobro dla powiatu.

Lecz widać komuś nie było to po myśli, co cały ogół powiatu uznał za dobre. Dotychczas wyboru marszałka i wicemarszałka c. k. namiestnik czy tam inne wyższe sfery nie przedłożyły do sankcji. Widać komuś chce się wnieść czynnik niezgody i walki tam, gdzie dotychczas hasło walki było zignorowane.

Taktyka kół rządowych obraca się w kierunku usunięcia niesympatycznego dla nich wicemarszałka, którym wybrano p. Jacka Ostapczuka, który uważa się za stronnika socjalnej demokracji.

Ponieważ Rząd niema w ręku żadnej prawnej podstawy do niezatwierdzenia niepełnego wicemarszałka, przeto szuka do tego wszelkich forteli. Do niedawna stał uparcie plan, wedle którego miał być zniesiony albo wybór z większej posiadłości, albo z kuryi miast, ponieważ wybór tych kuryj był zakwestyonowany wskutek protestów, nad którymi zgromadzenie nowowybranej Rady przeszło do porządku dziennego.

Plan ten był obliczony na to, ażeby doprowadzić do ponownego ukonstytuowania Rady.

Gdy jednak plan ten okazał się niedostatecznym, bo istnieje groźba, że przy ponownym ukonstytuowaniu mniejsza posiadłość solidarnie i uparcie będzie stać przy poprzednim kandydacie — powstał plan nowy, a mianowicie, ażeby unieważnić wybory ze

wszystkich kuryj z oczywistym zamiarem, ażeby uniemożliwić przy wyborze z mniejszej posiadłości listę tych kandydatów, którzy wyszli wybranymi z poprzedniego wyboru. Już dwa miesiące minęło od tego czasu, jak ze sfer zbarskiego starostwa wyszła ta wieść, lecz dotychczas ponowne wybory nie rozpisane. I ciągnie się dalej interregnum, panowanie starej Rady z p. Niementowskim na czele.

Oczywiście, że takie postępowanie dotyczących kół rządowych i autonomicznych nie przyczynia się do wzmocnienia powagi takiej autonomicznej instytucji, jaką jest Rada powiatowa, ani do wzmocnienia sympatii do autonomii w szerokich kołach ludności, co widzi, jak ignoruje się ustawy wyraz ich woli, jak ich dążenia do współudziału w życiu autonomicznym spotykają potężne i niesprawiedliwione przeszkody.

I dla tego w interesie ogólnym, w interesie prawidłowego rozwoju naszego życia autonomicznego leży, ażeby wyżej oznaczoną anomalię usunąć.

I z tego punktu widzenia wychodząc stawiamy zapytanie:

Co zamysła zarząd kraju zarządzić ażeby przez zatwierdzenie wyboru marszałka i wicemarszałka Rady powiatowej w Zbarażu umożliwić prawidłowy rozwój powiatowego życia autonomicznego w Zbarażu czyżnie?

Interpelant:

Oleśnicki w. r.

Ostapczuk, Huryk, Staruch, Barabasz, Bohaczewski, Mogilnicki, Effinowicz, Korol, Stapiński, Bojko, F. Włodek, Kramarczyk, Krempa, Szwed, Mazikiewicz.

Zastępca Marszałka oznajmia, że pierwsze czytanie odczytanego wniosku umieszczi na porządku dziennym najbliższego posiedzenia, interpelacje zaś odstąpi p. Komisarzowi rządowemu.

Izba przystępuje do porządku dziennego, którego punktem pierwszym jest:

Pierwsze czytanie wniosku p. Białoskórskiego w sprawie zmiany ustawy o należytościach z d. 18. czerwca 1901 Nr. 74 Dz. u. p.

Przemawia p. Białoskórski uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji podatkowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje :

Pierwsze czytanie wniosku p. Szweda o podwyższenie dotacji z funduszu szkolnego krajowego na budowę szkół ludowych.

Przemawia p. Szwed uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji budżetowej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje :

Dalszy ciąg rozpraw nad sprawozdaniem komisji gospodarstwa krajowego o przedłożeniach Wydziału krajowego o zakładach naukowych rolniczych, gorzelnii i folwarku w Dublanach, tudzież o krajowych stacyach doświadczalnych chemiczno-rolniczej w Dublanach i botaniczno-rolniczej we Lwowie.

Przemawia członek Wydziału krajowego p. Pilat.

Przemawia p. Tomaszewski.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Izba na wniosek sekretarza p. Urbańskiego zgadza się na przyjęcie wniosków komisji *en bloc*, a oddzielnie uchwała *en bloc* wnioski komisji w następującem brzmieniu :

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych, o gorzelnii i folwarku w Dublanach, tudzież o krajowych stacyach doświadczalnych, chemiczno-rolniczej w Dublanach i botaniczno-rolniczej we Lwowie.

2. Sejm uchyla ustęp 4. lit. a) i ustęp 5. uchwały swojej z 26. października 1904 roku i upoważnia Wydział krajowy. by na pokrycie a) kosztów buowy na pomieszczenie stacyi doświadczalnej chemiczno-rolniczej i szkoły gorzelnicznej w Dublanach w kwocie 125.000 K., b) kosztów rozszerzenia domu zakładowego dla uczniów w kwocie 105.000 K., i c) reszty kosztów instalacji gazowni w Dublanach w kwocie 15.000 K. zaciągnął w Banku krajowym pożyczkę w 4% obligacjach komunalnych IV. emisji w nominalnej wysokości 250.000 K. spłacalnej w 44 latach w ratach rocznych po 12.500 K. od roku 1906 począwszy.

3. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt w sumie 30.200 K. na rekonstrukcję gorzelnii w Dublanach i wstawia tę sumę do budżetu krajowego na rok 1906.

4. Sejm ustanawia następujący skład osób i płac grona nauczycielskiego krajowej szkoły gorzelnicznej w Dublanach. Grono nauczycielskie składa się: a) z kierownika a zarazem głównego profesora szkoły, b) z asystenta, c) z docentów pomocniczych przyjmowanych czasowo za remuneracją. Kierownik, zarazem główny profesor szkoły gorzelnicznej, otrzymuje wolne pomieszkowanie w zakładzie i pobiera roczną płacę w kwocie 3600 K., dodatek aktywalny w kwocie 720 K., rocznie, z prawem do pięciu dodatków pięcioletnich po 500 K. rocznie. Kierownik szkoły gorzelnicznej jest urzędnikiem krajowym z prawami i obowiązkami, określonymi ustawą służby krajowej i statutem emerytalnym, uchwalonym przez Sejm w dniu 21. stycznia 1889. — Asystent szkoły gorzelnicznej otrzymuje wynagrodzenie w kwocie 1200 K. rocznie i pomieszkowanie w zakładzie lub ryczałt na pomie-

szkanie i opał w kwocie 318 K. rocznie. Stanowisko docentów pomocniczych określa statut organizacyjny szkoły gorzelniczej a wysokość ich wynagrodzenia normuje każdoroczny budżet krajowy.

5. Sejm ustanawia przy szkole gorzelniczej w Dublanach stację doświadczalną dla gorzelnictwa i pokrewnych przemysłów rolniczych.

6. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 42.000 K. na meliorację łąk folwarku zakładowego w Dublanach i wstawia na poczet tego kredytu kwotę 7300 K. do budżetu krajowego na rok 1906.

7. Sejm zwiększa etat asystentów stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach o jedną posadę asystenta nieetatowego z płacą 1600 K. rocznie i wolnem pomieszkaniem w zakładzie lub ryczałtem na pomieszkunie i opał w kwocie 318 K. rocznie i o jedną posadę asystenta nieetatowego z płacą 1200 K. rocznie i wolnem pomieszkaniem lub ryczałtem na pomieszkunie i opał w kwocie 318 K. rocznie.

8. Sejm upoważnia Wydział krajowy do przyznania etatowemu asystentowi stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej w Dublanach, p. Adamowi Karpińskiemu, dodatku pięcioletniego w kwocie 400 K. rocznie począwszy od 1. sierpnia 1906.

9. Sejm wzywa e. k. Rząd, by do kosztów budowy gmachu dla stacji doświadczalnej chemiczno-rolniczej i szkoły gorzelniczej w Dublanach, do kosztów rozszerzenia domu zakładowego dla uczniów, tudzież do kosztów rekonstrukcji gorzelni i założenia gazowni w Dublanach przyczynił się odpowiednim datkiem z funduszków państwowych.

Następują :

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w roku 1904 i o rezolucjach posłów Oleśnickiego i Kra-

marczyka wniesionych na posiedzeniu Wysockiego Sejmu dnia 21. października 1904 r.

Sprawozdawca p. Schnell uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujące wnioski komisji:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła za rok 1904.

II. Nad rezolucjami wniesionymi przez posłów Oleśnickiego i Kramarczyka przechodzi Sejm do porządku dziennego.

III. Sejm wstawia do rubryki X. wydatków preliminarza budżetowego na rok 1906 następujący wydatek: poz. 319. Na podniesienie hodowli bydła 100.000 kor.

Przemawia p. Oleśnicki i stawia następującą rezolucję :

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, by za pośrednictwem Wydziałów powiatowych pouczył poszczególne gminy o możliwości łączenia gmin celem wspólnego utrzymania buhajów po myśli §. 9 ust. z dnia 16. lutego 1902 l. 26 dz. u. kr., tudzież o możliwości uzyskania uwolnienia od obowiązku utrzymywania buhajów po myśli §. 21 ustawy z 20. lipca 1892 l. 51 dz. u. kr. i by w wypadkach na rzeczywiste uwzględnienie zasługujących udzielał gminom odnośne ulgi“.

Izba popiera tę rezolucję p. Oleśnickiego.

Przemawia p. Kramarczyk i stawia następującą rezolucję :

I. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na przyszłość wpłynął na e. k. Towarzystwa rolnicze lwowskie i krakowskie, by udzielały większych subwencji na utrzymanie licencyonowanych buhaj prywatnych hodowców bydła;

II. by Wydział krajowy wpłynął na Towarzystwa okręgowe rolnicze, aby zakupno potrzebnych buhaj starały się w

pierwszym rządzie zakupywać od mniejszych hodowców w okręgu, uwzględniając równorzędnie hodowców włościan.

Izba popiera te rezolucye p. Kramarczyka.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba przystępuje do rozprawy szeregowej.

Sprawozdawca czyta :

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła za rok 1904.

Izba bez rozprawy uchwała wniosek I komisji.

Sprawozdawca czyta :

II. Nad rezolucjami wniesionymi przez posłów Oleśnickiego i Kramarczyka przechodzi Sejm do porządku dziennego.

Zastępca Marszałka odczytuje wniesione zamiast wniosku II. komisji rezolucye p. Kramarczyka.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba uchwała wniosek II. komisji.

Przemawia p. Kramarczyk w sprawie poddania pod uchwałę Izby jego rezolucyj.

Przemawia sekretarz p. M. Urbański wyjaśnia, że wniosek II. komisji jako najdalej idący został poddany przed rezolucjami p. Kramarczyka pod uchwałę Izby, a skoro ta wniosek II. komisji uchwalila, stało się głosowanie nad rezolucjami p. Kramarczyka bezprzedmiotowem.

Sprawozdawca czyta :

III. Sejm wstawia do rubryki X. wydatków preliminarza budżetowego na rok 1906 następujący wydatek: poz. 319. Na podniesienie hodowli bydła 100.000 K.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek III. komisji.

Sekretarz p. Urbański odczytuje rezolucyę p. Oleśnickiego.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba uchwała rezolucyę p. Oleśnickiego po poprzednim odczytaniu jej przez Zastępcę Marszałka.

Następuje :

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego o udzielaniu pożyczek bezprocentowych na osuszenie i drenowanie gruntów.

Sprawozdawca p. Cielecki uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujące wnioski komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 18. sierpnia 1905 l. 77201 Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki do wysokości 5,000.000 K. w przeciągu lat dziesięciu począwszy od r. 1907, po 500.000 K. rocznie, pod warunkiem, jeżeli odsetki tej pożyczki opłacać będzie Administracya państwa

Pożyczka ta ma być użyta na udzielenie bezprocentowych pożyczek na wykonanie osuszenia i drenowania gruntów dla spółek wodnych, gmin i poszczególnych właścicieli gruntów.

Warunki udzielania pożyczek na osuszenie i drenowanie gruntów ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa i poda je do wiadomości Sejmu.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Dyrekcyą Banku krajowego rozpatrzył i wypracowa projekt dla pożyczek melioracyjnych niskoprocentowych.

Tem samem komisya uważa petycję Komitetu c. k. Towarz. rolniczego krakowskiego l. $\frac{3167}{2367}$ i petycję Banku melioracyjnego l. $\frac{2250}{1575}$ za załatwione.

Przemawia p. Rozwadowski.

Przemawia p. Pastor.

Zastępca Marszałka wzywa, by nie przeszkadzano mowcy, a mowcę, by trzymał się przedmiotu.

Przemawia dalej p. Pastor.

Zastępca Marszałka wzywa ponownie mowcę, by trzymał się przedmiotu, a posłów, by nie przeszkadzali mowcy.

Przemawia dalej p. Pastor.

Przemawia p. Stapiński.

Zastępca Marszałka wzywa posłów, by nie przeszkadzali mowcy, a mowcę, by trzymał się przedmiotu.

Przemawia p. Stapiński dalej i stawia następującą poprawkę:

po końcowem słowie „gruntów“ w drugim ustępie wniosku II. komisji dodać słowa: „szczególnie gruntów stanowiących dobro gminne“.

Izba popiera poprawkę p. Stapińskiego.

Przemawia członek Sejmu rektor Widt.

Przemawia członek Wydziału krajowego p. Pilat.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca czyta:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 18. sierpnia 1905 l. 77201 Sejm przyjmuje do wiadomości.

Izba uchwała bez rozprawy ten wniosek I. komisji.

Sprawozdawca czyta:

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki do wysokości 5,000.000 K w przeciągu lat dziesięciu, począwszy od r. 1907, po 500.000 K rocznie pod warunkiem, jeżeli odsetki tej pożyczki opłacać będzie Administracya państwa.

Pożyczka ta ma być użytą na udzielanie bezprocentowych pożyczek na wykonanie osuszenia i drenowania gruntów dla spółek wodnych, gmin i poszczególnych właścicieli gruntów.

Warunki udzielania pożyczek na osuszenie i drenowanie gruntów ułoży Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa i poda je do wiadomości Sejmu.

Zastępca Marszałka odczytuje poprawkę p. Stapińskiego: po końcowem słowie: „gruntów“ dodać słowa: „szczególnie gruntów stanowiących dobro gminne“.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba uchwała wniosek II. komisji, a oddzielnie odrzuca poprawkę p. Stapińskiego.

Sprawozdawca czyta:

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Dyrekcją Banku krajowego rozpatrzył i wypracował projekt dla pożyczek melioracyjnych niskoprocentowych.

Tem samem komisya uważa petycję Komitetu c. k. Towarz. rolniczego krakowskiego l. $\frac{3167}{2367}$ i petycję Banku melioracyjnego do l. $\frac{2250}{1575}$ za załatwione.

Izba uchwała bez rozprawy wniosek III. komisji.

Następuje:

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa w kraju.

Zastępca Marszałka oznajmia, że usuwa tę sprawę z porządku dziennego z powodu nieobecności w Izbie p. sprawozdawcy.

Następuje:

Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego LW. 79.046/905 dotyczącem Zakładu sadowniczego w Zaleszczykach i wogóle popierania sadownictwa w kraju.

Sprawozdawca p. Gniewosz uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujące wnioski komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowym Zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach i o popieraniu sadownictwa w kraju.

2. Petycyje Towarzystwa ogrodniczosadowniczego w Wieliczce Ls. 3.731/905 i 3.732/905 odstępuje się Wydziałowi krajowemu do uwzględnienia.

Tem załatwionemi zostały petycyje Ls. 3.731/905 i 3.732/905.

R e z o l u c y a.

Wzywa się c. k. rząd, aby przy pertraktacjach o odnowienie traktatu handlowego z cesarstwem rosyjskiem uzyskał od tegoż otwarcia wszystkich komór celnych dla przewozu drzew i krzewów owocowych i ozdobnych.

Przemawia p. Wilczkiewicz.

Zastępca Marszałka wzywa, by nie przeskadzano mowy.

Przemawia dalej p. Wilczkiewicz.

Zastępca Marszałka odracza posiedzenie do godziny $\frac{1}{8}$ wieczorem.

Przerwa posiedzenia 2 minut 15 po południu.

Dalszy ciąg posiedzenia z dnia 14. listopada 1905.

Początek godzina 7 minut 50 wieczorem.

Zastępca Marszałka konstatuje dostateczną liczbę posłów i otwiera napowrót odroczone posiedzenie.

Następuje:

Dalszy ciąg rozpraw nad sprawozdaniem komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w sprawie Zakładu sadowniczego w Zaleszczykach i popierania sadownictwa w kraju.

Przemawia p. Tadeusz Cieński i stawia następującą rezolucję:

„Wydział krajowy w roku przyszłym przedłoży wnioski co do nabycia gruntu dla rozszerzenia zakładu i do urządzenia fabryczki przerobów owocowych, co Sejm

uważa za użyteczne, ale rozszerzenie zakładu i wprowadzenie w życie tej fabryczki dla braku funduszków do następnego roku odłożyć musi. Wydział krajowy poczyni starania n. c. k. Rządu o znaczniejszy zasilek z funduszków państwowych“

Izba popiera tę rezolucję p. T. Cieńskiego.

Przemawia członek Wydziału krajowego p. Pilat.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej i uchwała oddzielnie i bez rozprawy wnioski I. i II., oraz rezolucję komisji.

Sprawozdawca odczytuje dodatkową rezolucję p. T. Cieńskiego.

Przemawia p. Tadeusz Cieński.

Po zamknięciu rozprawy przemawia p. sprawozdawca i sprzeciwia się rezolucji p. T. Cieńskiego.

Izba odrzuca rezolucję p. Tadeusza Cieńskiego.

Zastępca Marszałka wzywa sekretarza do odczytania złożonego wniosku nagłego.

Sekretarz p. Urbański czyta:

Nagły wniosek.

Dochodzi nas wiadomość o wielkim pożarze, który nawiedził gminę Taurów i 47 zagród oraz plebanię wraz z wszelkimi ruchomościami i krestencją gr. kat. proboszcza, tudzież cerkiew w perzynę obrócił.

Ponieważ włościanie pożarem dotknięci i proboszcz utracili cały swój dobytek i zostali pod porę zimową bez żadnych środków do życia — potrzebują zatem doraźnej pomocy, przeto wnosimy:

Raczy Wysoki Sejm uchwalić dla pogorzalców gminy Taurów pomoc materyalną w kwocie 4000 K. (cztery tysięcy koron).

Wobec kończącej się już sesji sejmowej upraszamy uznać ten wniosek za nagły i przekazać ten wniosek komisji budżetowej z wezwaniem, aby jeszcze w czasie tej sesji przedłożyła ustny wniosek komisji.

Wnioskodawcy:

Traczewski, Oleśnicki w. r.

Teodorowicz, Piniński, Sozański, Borkowski, Moysa, Krzysztofowicz, Tad. Cieński, Onyszkiewicz, Trzeciecki, Buynowski, Michałowski, Bednarski, Witosławski, Korol, Paygert, Tyszkiewicz, Cielecki, Białoskórski, Horodyski, Maiss, Tomaszewski.

Przemawia p. Traczewski, uzasadniając nagłość tego wniosku, którą Izba bez rozprawy uchwała.

Przemawia p. Traczewski uzasadniając wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego nagłego wniosku do ko-

misji budżetowej z wezwaniem do przedłożenia ustnego sprawozdania w ciągu tej sesji.

Izba uchwała bez rozprawy ten formalny wniosek p. Traczewskiego.

Następuje:

Sprawozdanie komisji wodnej o budowie dróg wodnych.

Sprawozdawca p. Merunowicz uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujące wnioski komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o budowie dróg wodnych z dnia 5. września 1905 l. 78 341.

II. Sejm zastrzega się ponownie przeciwko zaniedbywaniu ze strony c. k. Rządu oznaczonego ustawą z 11. czerwca 1901 Nr. 66 Dz. u. p. terminu rozpoczęcia budowy kanału spławnego na terytorium Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim i wzywa c. k. Rząd, ażeby w ciągu roku 1906 rozpoczęte zostały roboty, około budowy kanału spławnego na przestrzeni trasy pod względem technicznym zupełnie już do budowy przygotowanej. Sejm oczekuje, że dotychczasowa zwłoka nie da powodu do opóźnienia w wykończeniu spławnego połączenia Wiednia z Krakowem do roku 1912.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby bez dalszej zwłoki i to w jak najkrótszym czasie rozstrzygnął stanowczo i ostatecznie sprawę skutecznego zabezpieczenia Krakowa i sąsiednich miejscowości od powodzi i przystąpił bezwarunkowo jeszcze w ciągu 1906 r. do rozpoczęcia robót.

IV. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wypłacania Administracyi państwa w myśl §. 1 ustawy z 11. czerwca 1901 Nr. 66 Dz. n. p., tudzież §. 1 ustawy z 28. lutego 1904 Dz. u. kraj. Nr. 37 da-

tkow kraju, jakie będą potrzebne do oprocentowania i umorzenia ósmej części tych obligacyj, które c. k. Rząd wyda na wykonanie kanałów splawnych, wymienionych w §. 1. powołanej ustawy krajowej, z wyłączeniem robót przedwstępnych, potrzebnych do rozpoczęcia budowy, które w myśl §. 12. w związku z §. 6. państwowej ustawy kanałowej mają być pokryte wyłącznie przez skarb państwa.

Zastępca Marszałka otwiera rozprawę ogólną.

Przemawia p. Oleśnicki i stawia następujące rezolucyje:

Wzywa się c. k. Rząd:

I. by drogą autentycznej interpretacyi ustawy z 11. czerwca 1901 l. 66 d. p. p. i ustawy z 18. września 1901 l. 103 d. u. kr. ustalił, że przepisy ustawy z 11. czerwca 1903 l. 66 d. p. p. i rozporządzenia Minist. skarbu z dnia 23. kwietnia 1903 l. 90 d. p. p. odnoszą się w całej swej treści do regulacyi rzek objętych §. 2. ustawy z 18. września 1901 l. 103 dz. u. kr.;

II. ażeby wydał jak najrychlej władzom i organom swym do przeprowadzenia regulacyi rzek kanałowych powołanych zarządzenie pouczenia w tym kierunku, by przy układaniu planów trasy regulacyi tych rzek miały na oku interesa rolnicze nadbrzeżnych mieszkańców, uwzględniały melioracye rolnicze, a przedewszystkiem zwracały uwagę na interesa rolnicze ludności włościańskiej;

III. by plany regulacyjne były przystępne dla wglądu wszystkich interesowanych jeszcze przed zatwierdzeniem takowych przez krajową komisję po myśli §. 4. rozp. minist. z 23. kwietnia 1903 l. 90 d. p. p. i by przed tem zatwierdzeniem dana była wszystkim interesowanym możność wnoszenia przeciw tym planom zarzutów;

IV. by przed komisją obchodową były plany i operata regulacyjne wyłożone bez-

warunkowo w każdej interesowanej gminie do przeglądu interesowanych;

V. by komisya obchodowa uwzględniała, zaś c. k. władza polityczna krajowa swem orzeczeniem ustalała żądania gmin i właścicieli nadbrzeżnych, konieczne dla zapobieżenia pogorszeniu wskutek regulacyi stosunków gospodarczych tychże właścicieli — a w szczególności:

a) by przez tworzenie nowych przekopów nie były gminy odcinane od swych gruntów;

b) by tam, gdzie takie odcięcie jest koniecznem, urządzone były kosztem przedsiębiorstwa regulacyjnego komunikacye odpowiednie dla przechodu i przewozu płonów i przepędu bydła i by te komunikacye były kosztem tego przedsiębiorstwa utrzymywane;

c) by zakulturować się mające przestrzenie nadbrzeżne były kosztem przedsiębiorstwa odgródzone od sąsiednich pastwisk;

d) by tam, gdzie wskutek regulacyi prawa wielu stron albo zmienione, albo naruszone danem było właścicielom tych zupełnie odszkodowanie, względnie by nastąpiło kosztem funduszu regulacyjnego zupełnie przywrócenie do dawnego stanu, lub odbudowanie zarządzeń wodnych, wskutek regulacyi uszczuplonych lub naruszonych;

e) by zabezpieczonem było dla dotychczas uprawnionych wykonanie praw rybołóstwa i polowania — jak niemniej prawo poboru kamieni, piasku i szutru;

f) by w orzeczeniach zastrzeżonem było dla interesowanych prawo do nawodnienia gruntów kosztem funduszu regulacyjnego, względnie do odszkodowania na wypadek, gdyby regulacya spowodowała pogorszenie gruntów i pastwisk nadbrzeżnych;

VI) by w wypadkach, w których postępowanie regulacyjne bez uwzględnienia tych zasad lub wbrew takowym nastąpiło, wy-

dane orzeczenie zniósł i zarządzenie ponownych komisji obchodowych zarządził.

Izba popiera te rezolucje p. Oleśnickiego.

Przemawia p. Męciński i stawia formalny wniosek na odesłanie rezolucyj p. Oleśnickiego do komisji wodnej z poleceniem zdania sprawy w ciągu tej sesji.

Przemawia p. Kolischer.

Izba uchwała zamknięcie rozprawy ogólnej na wniosek sekretarza p. M. Urbańskiego.

Zastępca Marszałka oznajmia, że do głosu zapisany jest p. Łazarski.

Przemawia zapisany do głosu p. Łazarski.

Przemawia p. Oleśnicki i oświadcza, że zgadza się z formalnym wnioskiem p. Męcińskiego na odesłanie swoich rezolucji do komisji wodnej z poleceniem zdania sprawy w ciągu tej sesji.

Przemawia p. sprawozdawca.

Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Przemawia p. sprawozdawca i wnosi na przyjęcie wniosków komisji *en bloc*.

Izba uchwała formalny wniosek p. sprawozdawcy, a oddzielnie uchwała *en bloc* wszystkie powyższe wnioski komisji.

Izba uchwała formalny wniosek p. Męcińskiego na odesłanie rezolucyj p. Oleśnickiego do komisji wodnej z poleceniem przedłożenia sprawozdania w ciągu tej sesji.

Następuje.

Sprawozdanie komisji przemysłowej o sprawozdaniu c. k. Rady szkolnej krajowej, odnoszącem się do państwowych szkół przemysłowych i handlowych w Galicyi.

Sprawozdawca p. Tyszkiewicz uwolniony na wniosek sekretarza p. Urbańskiego od czytania sprawozdania, odczytuje następujące wnioski komisji :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1. Przyjmuje się do wiadomości sprawozdanie c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie szkół państwowych i przemysłowych za rok 1903/1904.

2. Wzywa się c. k. Rząd ponownie o przyspieszenie budowy gmachu dla wyższej szkoły przemysłowej w Krakowie na gruntach przez miasto ofiarowanych.

3. Wzywa się c. k. Rząd o zaprowadzenie w wyższej szkole przemysłowej w Krakowie kursów destylacji produktów naftowych.

4. Wzywa się c. k. Rząd o wybudowanie nowego gmachu dla szkoły przemysłowej we Lwowie, tymczasem zaś o rozszerzenie przynajmniej lokalności szkoły przemysłowej lwowskiej przez przynajęcie w domach prywatnych.

5. Wzywa się c. k. Rząd do rozszerzenia szkoły przemysłowej we Lwowie działem dla bronzowników i cyzelerów.

6. Wzywa się c. k. Rząd, aby przyspieszył starania o budowę gmachu na pomieszczenie szkoły zawodowej w Zakopanem i takiejże szkoły w Kołomyi, a zanim to nastąpi, o bezzwłoczne podwyższenie dotacyi na najęcie lokalu celem odpowiedniego umieszczenia szkoły zawodowej w Kołomyi.

7. Wzywa się c. k. Rząd, aby przy stawianiu nowego gmachu dla państwowej szkoły przemysłowej we Lwowie uwzględniono pomieszczenie w nim oddziału ceramicznego i urządzono go jako wyższy zakład naukowy dla wszystkich ważnych dla krajn działów ceramiki użytkowej i artystycznej.

8. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przy państwowej szkole przemysłowej we Lwowie bez redukcji dotychczasowej jej organizacji, urządził specjalny oddział elektrotechniczny.

9. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przy-

stąpił do urządzenia stałych kursów dla palaczy i dozorców maszyn parowych, oraz dla maszynistów kolejowych, przy c. k. szkole politechnicznej lub państwowej szkole przemysłowej we Lwowie.

10. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przy c. k. Akademii handlowej we Lwowie utworzył jednoroczny kurs abiturjentów i dążył do tego również przy wyższej szkole handlowej w Krakowie.

11. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby uczniów wyższej szkoły przemysłowej w Krakowie w kierunku ulg co do służby wojskowej zrównał z uczniami wyższych gimnazjów.

12. Wzywa się c. k. Rząd o wydanie dotowanie szkolnictwa przemysłowego w Galicyi i do rozszerzenia akcyi na polu zakładania szkół zawodowych i rękodzielniczych.

Sekretarz p. M. Urbański stawia formalny wniosek na przyjęcie *en bloc* wszystkich wniosków komisji.

Izba bez rozprawy uchwała formalny wniosek sekretarza p. M. Urbańskiego na przyjęcie wszystkich wniosków komisji *en bloc*, a oddzielnie uchwała powyższe wnioski komisji *en bloc*.

Zastępca Marszałka krajowego oznajmia, że ma zamiar zamknąć posiedzenie i wzywa sekretarza do odczytania porządku dziennego następnego posiedzenia.

Sekretarz p. M. Urbański odczytuje porządek dzienny następnego posiedzenia.

Zastępca Marszałka zamyka posiedzenie, naznaczając następne na dzień 15. listopada 1905 godzinę 10 przed południem.

Koniec posiedzenia godzina 10 minut 55 wieczorem.

Zastępca Marszałka krajowego:

Andrzej Szeptycki w. r.

Sekretarze:

Mieczysław Urbański w. r.

Kazimierz Lubomirski w. r.